

Shrnutí

- Průmysl se podílel v roce 2007 v reálné vyjádření více než třetinou na hrubé přidané hodnotě v ekonomice (36,6 %), v roce 1995 z 28,6 %; při klesajících podílech odvětví těžby a utilities (výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody) zvýšil zpracovatelský průmysl reálně svůj podíl na hrubé přidané hodnotě v ekonomice z 22 % na 33,1 %. Váha průmyslu v ekonomice ČR je silná, ovšem země s vysokým podílem služeb byly zatím postiženy krizí ještě výrazněji.
- Dynamiku českého průmyslu ovlivňují odvětví značně vázaná na vývoj konjunkturního cyklu (zejména automobilový průmysl). V dobách růstů evropské i globální ekonomiky vč. ekonomiky ČR jsou tato odvětví silně dynamická, v dobách poklesů naopak táhnou celkovou produkci průmyslu níže.
- Snižování dynamiky zaznamenával průmysl v ČR již od druhé poloviny roku 2006; avšak mohutný propad v posledních měsících 2008 nejenže vynuloval přírůstky průmyslové výroby předchozích třech čtvrtletí: na výsledku posledních tří let se podepsal tak výrazně, že „umazal“ celý přírůstek průmyslové výroby ČR od listopadu 2005.
- Také zaměstnanost jako faktor práce a produktivita jako faktor intenzity růstu zaznamenaly v posledním čtvrtletí 2008 výrazné propady a ovlivnily tím roční čísla: předstih tempa růstu produktivity oproti růstu nominální mzdy se v roce 2007 po pěti letech zastavil, v roce 2008 při meziročně zrychleném přírůstku nominální mzdy (+8,2 %) produktivita téměř nevzrostla (+0,2 %); zaměstnanost se v roce 2008 nepatrně snížila (-0,1 %) s propadem ve 4. čtvrtletí (-3,5).
- Hlavním problémem českého průmyslu bylo faktické zhroucení zakázek; naproti tomu financování korunovými bankovními úvěry bylo podle konjunkturních průzkumů ČSÚ vnímáno manažery v průmyslu zatím jako menší problém, přestože dynamika úvěrů průmyslu v roce 2008 meziročně zpomalila o 12 p.b. na 4,2 % a jejich přírůstek ve posledním čtvrtletí (pouze 3,4 mld. korun) byl meziročně o dvě třetiny nižší. Za všechna odvětví ekonomiky došlo v prosinci k absolutnímu úbytku úvěrů (jejich meziměsíčně klesl o 0,4 %, v průmyslu +0,4 %).
- Z konjunkturních průzkumů ČSÚ v průmyslu dále plyne, že zhoršené hodnocení ekonomické situace i negativní očekávání pro budoucnost uváděli manažeři zhruba od poloviny roku 2008; využití výrobních kapacit pokleslo na 76,4 %, což bylo nejnižší úroveň od roku 1994
- Ve významných odvětví zpracovatelského průmyslu nebyly během konjunktury v ČR korunové bankovní úvěry zřejmě hlavním motorem růstu – za průmysl stouply za období leden 2004 až březen 2007 o třetinu zatímco za všechna odvětví v ekonomice o 55 %.
- Korelace mezi vývojem průmyslové produkce a úvěry poskytnutých bankami firmám v průmyslu je sice pozitivní, ale těsnost závislosti není příliš vysoká (korelační koef. 0,34).
- Využití výrobních kapacit v průmyslu v dlouhodobém pohledu (1993-2008) nekoreluje s objemy poskytnutých korunových úvěrů (korel. koef -0,40), střednědobě je (2000-2008) závislost pozitivní jen zcela nepatrně. Důvodem může být jednak specifický vývoj úvěrové aktivity v ČR (enormní přírůstky v polovině 90. let a v letech 2006-2007 a nebývalá restrikce v období 1998-2003), jednak využívání alternativ financování snižující vazbu průmyslových firem především na provozní úvěry.
- Pokles úvěrové aktivity bank ve vztahu k průmyslu patrný během roku 2008, a zejména ve 4. čtvrtletí, je doprovázen i růstem objemu úvěrů klasifikovaných jako úvěry rizikové (v kategoriích sledované, nestandardní, pochybné a ztrátové). Zatímco počátkem roku 2002 byla takto ohrožených úvěrů téměř pětina (19,5 %) celkových úvěrů a v polovině roku 2008 představovaly 6 %, koncem roku 2008 to bylo 7,2 % (v únoru 2009 pak 7,6 %). Objemem nejvíce rizikových úvěrů je v odvětví nemovitostí a ve zpracovatelském průmyslu.
- Firmy pod zahraniční kontrolou se v roce 2008 podílely na tržbách z průmyslové činnosti z 58,6 % (na tržbách z přímého vývozu dokonce ze 75,5 %) a na zaměstnanosti v průmyslu ze 46,1 %. Ztráty exportních trhů při západoevropské recesi se kumulovaly s efektem předchozího posilování koruny. To významně zvýšilo mzdové náklady těchto firem v ČR a kombinace obojího představuje do

budoucná rizika co se týká jejich strategických rozhodnutí (event. odchod z podnikatelských aktivit v ČR či jejich významná redukce).

- Český průmysl v době evropské recese „stojí a padá“ s vývojem poptávky v zahraničí. Dále je ovlivněn stávající strukturou, tj. významnou vahou odvětví vázaných na konjunkturální cyklus, jako je hutnictví či automobilový průmysl (v něm je tento fakt zčásti tlumen diverzifikovaným výrobním programem s vozy nižších i středních tříd). Dostupnost úvěrů má z pohledu stability v průmyslu charakter ambivalentní: logicky, méně peněz z úvěrů je bariérou růstu, na druhé straně však firmy jsou značně pružné ve využívání alternativ financování (trh s odkupy pohledávek výrazně roste v obdobích menší ochoty bank půjčovat). Dalšími stabilizujícími prvky jsou institucionální i finanční podpora exportu - důležitá pro firmy, které tolik neutrpěly ztrátou zakázek -, především však polštářem zisků firemní sféry z předchozích let a ve srovnání s automobilovým průmyslem o něco stabilnější situací ve „zbytku“ průmyslu.